

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Barbary Pořízkové a soudců JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a JUDr. Radana Malíka v právní věci žalobce: **Ing. V. D.**, zast. Mgr. Bohdanou Novákovou, advokátkou se sídlem Čáslavská 1750/8, Praha 3, proti žalované: **Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně**, se sídlem nám. T. G. Masaryka 5555, Zlín, proti rozhodnutí rektora žalované ze dne 8. 12. 2014, č. j. 2469/R/2014, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 9. 6. 2016, č. j. 62 Af 16/2015 – 48,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žalovaná **je povinna** zaplatit žalobci náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ve výši **4 114 Kč**, k rukám jeho zástupkyně Mgr. Bohdany Novákové, advokátky se sídlem Čáslavská 1750/8, Praha 3, a to do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Podanou kasační stížností napadla žalovaná (dále „stěžovatelka“) shora označený rozsudek Krajského soudu v Brně (dále jen „krajský soud“), jímž bylo zrušeno rozhodnutí specifikované v záhlaví a rozhodnutí děkana Fakulty aplikované informatiky stěžovatelky ze dne 1. 10. 2014, č. j. 1490/st/2014, a věc jí byla vrácena k dalšímu řízení. Posledně uvedeným rozhodnutím byl žalobci vyměřen poplatek ve výši 17 000 Kč za delší

studium na vysoké škole dle § 58 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění účinném do dne 31. 8. 2016 (dále jen „zákon o vysokých školách“). Žádost o přezkum tohoto rozhodnutí byla žalobou napadeným rozhodnutím zamítnuta.

[2] Krajský soud v napadeném rozsudku uvedl, že na projednávanou věc plně dopadají závěry vyplývající z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 8. 2013, č. j. 7 As 46/2013 – 34, č. 2964/2014 Sb. NSS. V něm kasační soud dovodil, že z jazykového i systematického výkladu § 58 odst. 3 a odst. 4 zákona o vysokých školách je patrné, že smyslem užití pojmů „absolvent“ a „student“ v uvedených ustanoveních bylo odlišit postavení těchto subjektů a stanovit jim různé právní režimy z hlediska vyměření poplatků za studium. Žalobce řádně ukončil studium bakalářského studijního programu, proto je na něj nutno aplikovat § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách a nikoliv § 58 odst. 3 stejného zákona, jak učinila žalovaná. Krajský soud proto uzavřel, že stěžovatelka nebyla oprávněna vyměřit žalobci poplatek za delší studium dle § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalovaného

[3] Proti rozsudku krajského soudu brojí stěžovatelka kasační stížností, jejíž důvody podřazuje pod ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“).

[4] Stěžovatelka v kasační stížnosti uvedla, že poplatek za další studium dle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách nelze vyměřit, pokud absolvent studuje v navazujícím magisterském programu. I přes toto jasné pravidlo krajský soud uvedl, že se mělo aplikovat ustanovení týkající se vyměření poplatku za další studium. Závěr uvedený v citovaném rozsudku Nejvyššího správního soudu sp. zn. 7 As 46/2013 nelze aplikovat na projednávaný případ, jelikož se nyní jedná o navazující magisterské studium a také proto, že se citovaný rozsudek týkal vyměření poplatku za delší studium v dalším studiu, nikoliv tedy studia v navazujícím magisterském programu.

[5] Jelikož dle § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách není možné vyměřit poplatek za další studium v případě navazujícího studia, nelze ani bezprostředně navazující magisterské studium považovat za další studium. Stěžovatelka postupovala řádně podle § 58 odst. 3 věty za středníkem zákona o vysokých školách, když pro vyměření poplatku za delší studium započítala i dobu všech předchozích studií.

[6] Novela zákona o vysokých školách účinná od 1. 9. 2016 nově stanovila, že úspěšné ukončené studium studijního programu stejného typu „maže“ pro účely vyměření poplatků předchozí neúspěšná studia studijního programu stejného typu. Pokud by situace žalobce nastala až po této novele, zcela jistě by stěžovatelka postupovala tak, jak je uvedeno v napadeném rozsudku.

[7] Žalobce ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že rozsudek sp. zn. 7 As 46/2013 interpretoval § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách tak, že se vztahuje na studenty, a § 58 odst. 4 stejného zákona tak, že se vztahuje na absolventy. Dle posledně uvedeného ustanovení mohou nastat pouze tři situace.

[8] Stěžovatelka v replice uvedla, že výklad žalobce je v rozporu se zákonným zněním § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, jelikož by znamenal, že absolventovi bakalářského studijního programu by bylo nutné v navazujícím magisterském studijním programu vyměřit poplatek za další studium. Není možné na žalobce z hlediska poplatků aplikovat § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, neboť právě toto ustanovená samotné brání svému použití v jeho případě. Žalobce ve výčtu možných situací opomenul citovat část věty první za středníkem § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost byla podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a za stěžovatelku jedná pověřený zaměstnanec, který má vysokoškolské právnické vzdělání, které je vyžadováno pro výkon advokacie (§ 105 odst. 2 s. ř. s.). Poté přezkoumal napadený rozsudek krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[10] Nejvyšší správní soud ze správního a soudního spisu zjistil následující rozhodné skutečnosti. Žalobce v období od 14. 9. 2005 do 12. 2. 2009 studoval na Fakultě informatiky Masarykovy univerzity v Brně v bakalářském studijním programu, a to postupně v několika studijních oborech. Studium ukončil jinak než řádně ve smyslu § 45 odst. 3 zákona o vysokých školách. Toto studium trvalo 1103 dní, tedy 3 roky a 8 dní. Od 14. 9. 2010 studoval bakalářský studijní program na Fakultě aplikované informatiky stěžovatelky. Studium bylo dne 12. 6. 2013 řádně zakončeno státní závěrečnou zkouškou a obhajobou závěrečné bakalářské práce. Dne 25. 9. 2013 zahájil studium navazujícího magisterského programu na téže fakultě. Napadeným rozhodnutím mu byl vyměřen poplatek za delší studium za období třetích šesti měsíců studia.

[11] Podstatou právě projednávané věci je, zda se § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách vztahuje i na absolventy bakalářského studijního programu studujících v navazujícím magisterském studiu za situace, kdy sice celková doba studia zvětšená o doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně, je delší než standardní doba studia zvětšená o jeden rok, ale celková doba studia navazujícího magisterského studia nepřekročila standardní dobu tohoto studia. Jinými slovy, zda se § 58 odst. 4 citovaného zákona vztahuje i na absolventy bakalářského studijního programu studující v navazujícím magisterském studiu.

[12] Poplatek za tzv. delší studium upravuje § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách, který zní následovně: *„Studuje-li student ve studijním programu déle, než je standardní doba studia zvětšená o jeden rok v bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každých dalších započatých šest měsíců studia nejméně jedenapůlnásobek základu; do doby studia se započtou též doby všech předchozích studií v bakalářských a magisterských studijních programech, které byly ukončeny jinak než řádně podle § 45 odst. 3 nebo § 46 odst. 3, přičemž období, ve kterém student studoval v takovýchto studijních programech a v aktuálním studijním programu souběžně, se do doby studia započítávají pouze jednou. Od celkové doby studia vypočtené podle tohoto odstavce se*

však nejdříve odečte uznaná doba rodičovství.“

[13] Tzv. další studium je legislativně zakotveno v § 58 odst. 4 stejného zákona, dle kterého *[s]tuduje-li absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, stanoví mu veřejná vysoká škola poplatek za studium, který činí za každý další započatý jeden rok studia nejvýše základ podle odstavce 2; to neplatí, studuje-li absolvent bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu či jde-li o souběh řádných studijních programů nepřesahující standardní dobu studia programu jednoho. Pokud celková doba dalšího studia překročí standardní dobu studia, stanoví veřejná vysoká škola poplatek za studium podle odstavce 3.*

[14] K výše uvedeným ustanovením se Nejvyšší správní soud již komplexně vyjádřil v rozsudku sp. zn. 7 As 46/2013, a to následovně: „*Z citovaných ustanovení jazykovým a systematickým výkladem možno dospět k závěru, že použitím pojmu student v hypotéze odst. 3 a pojmu absolvent, který studuje v dalším studijním programu v hypotéze odst. 4, je úmyslně odlišeno postavení těchto dvou subjektů a jsou jim určeny při stanovování poplatků různé právní režimy. V prvním případě se jedná o studenta, který studuje v delším studiu, zatímco v odst. 4 je absolvent osobou, která již řádně ukončila studium na některé z vysokých škol (§ 45 odst. 3, § 46 odst. 3 zákona o vysokých školách), získala akademický titul (§ 45 odst. 4, § 46 odst. 4 a 5 zákona o vysokých školách) a zároveň započala další studium. Jedná se tedy o studenta, na kterého musí být aplikováno po splnění vymezených podmínek ust. § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách. Pokud tedy absolvent některé z veřejných vysokých škol pokračuje v dalším studiu, je nutno na něj aplikovat ustanovení odst. 4 a vyměřit mu poplatek za další studium.*

Ust. § 58 odst. 4 věta druhá zákona o vysokých školách stanoví, že i absolventovi může být vyměřen poplatek za delší studium podle odst. 3. Vztah ust. § 58 odst. 3 a odst. 4 je v případě poplatků za delší studium vztahem obecného a speciálního ustanovení. Ust. § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách se na absolventa použije až v případě, kdy překročí ve svém dalším studiu standardní dobu studia uvedenou v ust. § 45 odst. 2 nebo v ust. § 46 odst. 2 zákona o vysokých školách.

Aby dospěl Nejvyšší správní soud k uvedenému závěru, musel vyložit pojem celková doby dalšího studia použitý v hypotéze ust. § 58 odst. 4 věty druhé zákona o vysokých školách. Nejvyšší správní soud se neztotožňuje s názorem krajského soudu, že pojem celková doba studia použitý v ust. § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách a pojem celková doba dalšího studia použitý v odst. 4 citovaného ustanovení jsou totožné, tedy že se do nich započítávají všechna studia, která byla ukončena jinak než řádně, nehledě na to, zda je student studentem, který studuje ve svém prvním studiu před řádným ukončením, či zda je absolventem ve svém dalším studiu. Ust. § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách používá pojem celková doba dalšího studia a oproti pojmu celková doba studia se liší právě slovem další. Toto slovo ve spojení se studiem není bezobsahové, ale vyjadřuje, že absolvent studuje v režimu dalšího studia. V souladu se systematickým výkladem je tak možno dospět k závěru, že je-li použit v odst. 4 citovaného ustanovení pojem celková doba dalšího studia, jedná o celkovou dobu studia absolventa v jeho dalším studiu a daný pojem je tak oproti celkové době studia zúžen. Pokud tedy celková doba studia v tomto dalším studiu překročí standardní dobu studia, přechází absolvent z režimu odst. 4 citovaného ustanovení, tedy z dalšího studia, a nachází se v režimu odst. 3 citovaného ustanovení, je v delším studiu a vysoká škola mu vyměří poplatek za delší studium.

Nejvyšší správní soud se tedy ztotožňuje se stěžovatelem, že vyměřuje-li veřejná vysoká škola absolventovi poplatek za studium, musí postupovat podle ust. § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách a musí mu vyměřit poplatek za další studium, bez ohledu na to, že existuje v matrice studenta záznam o předchozích studií ukončených jinak než řádně, v nichž studoval před řádným ukončením svého předchozího studia. Až v případě, kdy celková doba studia absolventa v dalším studiu přesáhne standardní dobu studia podle ust. § 45 odst. 2 nebo § 46 odst. 2 zákona o vysokých školách, má vysoká škola postupovat podle ust. § 58 odst. 3 citovaného zákona a má vyměřit absolventovi poplatek za delší studium.“

[15] Devátý senát Nejvyššího správního soudu považuje výše uvedený názor za správný a neshledal žádný důvod se od něj odklonit.

[16] Z tohoto rozsudku plyne, že na absolventa se zásadně použije § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách a až odkazem v tomto ustanovení se na něj může aplikovat § 58 odst. 3 citovaného zákona. Soud v daném rozsudku nerozlišoval mezi absolventem bakalářského studijního programu studujícím navazující magisterský studijní program a jakýmkoliv jiným absolventem. Toto vyplývá i z logické konstrukce § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách. Dané ustanovení stanoví okruh subjektů, kteří se považují za studenty v dalším studiu, a to tak, že jde o absolventy bakalářského nebo magisterského studijního programu studující nový (slovy zákona „další“) bakalářský nebo magisterský studijní program. Ohledně takto vymezených osob vysoká škola stanovuje poplatek za studium v dalším studijním programu. Nicméně z povinnosti platit tento poplatek vyjímá absolventy bakalářského studijního programu studující navazující magisterský studijní program. Aby zákonodárce mohl tyto absolventy z dané množiny studujících v dalším studiu ohledně povinnosti platit poplatek vyjmout, musí to samozřejmě znamenat, že v ní jsou zahrnuti. V opačném případě by totiž nedávalo smysl, aby byli v tomto ustanovení vůbec zmíněni. Pokud by bylo záměrem zákonodárce, aby se § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách na tyto absolventy nevztahoval vůbec, pak by tak učinil již při vymezení okruhu subjektů, na které se dané ustanovení vztahuje (například tedy: *Studentem v dalším studiu je absolvent bakalářského nebo magisterského studijního programu v dalším bakalářském nebo magisterském studijním programu, nejde-li o absolventa bakalářského studijního programu v navazujícím magisterském studijním programu*). Soud tedy dospěl k závěru, že do kategorie absolventů studující další studium patří i výše uvedená skupina absolventů bakalářského studijního programu studujících navazující magisterský studijní program. Musí tak na ně nutně dopadat i poslední věta citovaného ustanovení, tedy podmínka, kdy jim veřejná vysoká škola stanoví poplatek za delší studium.

[17] S ohledem na shora uvedené tak není důvodná námitka stěžovatelky, že citovaný rozsudek sp zn. 7 As 46/2013 nedopadá na právě projednávanou věc, jelikož se vztahoval na vyměření poplatku za delší studium v dalším studiu a nikoliv na navazující magisterské studium. Krajský soud správně uvedl, že se na žalobce musí aplikovat § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách, a to i když mu kvůli výjimce dané v citovaném ustanovení nelze poplatek za další studium vyměřit. Jak již bylo řečeno, vztahuje se na něj ovšem i poslední věta daného ustanovení, která jasně stanoví, že poplatek za delší studium (dle zákona „poplatek za studium podle odstavce 3“) vyměří vysoká škola, jen pokud studium dalšího studia překročí standardní dobu studia. Oproti § 58 odst. 3 zákona o vysokých školách se tato standardní doba studia neprodlužuje o jeden rok.

[18] Zákonodárce si uvědomoval společenskou prospěšnost vysokoškolského vzdělávání, avšak jeho poskytování nepovažoval za únosné v takové míře, jako je tomu u vzdělání základního nebo středního stupně. Toto hledisko reflektoval ve vykládaných ustanoveních. Stát tak podporuje v prvé řadě dosažení jednoho vysokoškolského titulu [bakalářského (resp. přímo magisterského nenavazujícího) titulu] v určitých mezích plně. To zákonodárce vyjádřil tím, že umožnil bezúplatné studium bakalářských a magisterských nenavazujících studijních programů v celkové době standardního studia prodloužené o další jeden rok. Pokud je však tato doba překročena, dochází již ke zpoplatnění studia formou poplatku za delší studium, které musí být minimálně ve výši jedenapůlnásobku zákonem stanoveného základu. Jde tedy již o jistou regulaci délky studia, která vede i k tomu, aby nebyl systém vysokoškolského studia zatěžován věčnými studenty, kteří reálně nejsou schopni vysokoškolské studium ukončit, nebo jen za neadekvátní dobu. Získání dalšího vysokoškolského titulu bylo zákonodárcem sice považováno za určitý nadstandard, nicméně v zásadě prospěšný, a proto byla obecně za toto další studium zavedena možnost výběru poplatku za další studium, které však bylo ohraničeno naopak maximální možnou výší jednonásobku zákonem stanoveného základu. Teprve v okamžiku, kdy uvedené studium překročilo délku již pouze standardního studia (tedy nikoliv prodlouženého o jeden rok) dochází opět k výraznější regulaci délky studia výběrem poplatku za delší studium ve výši minimálně jedenapůlnásobku základu. Výjimku tvoří právě nyní řešené navazující magisterské studium, které lze považovat za druhý nejvíce privilegovaný způsob studia, zjevně s cílem, aby co nejvíce osob dosáhlo nejen nejnižšího stupně vysokoškolského studia, ale pokud možno i magisterského. Pokud bylo řádně bakalářské studium ukončeno a student tedy osvědčil, že je schopen alespoň nejnižší stupeň vysokoškolského studia skutečně získat, není důvod ho opětovně, alespoň dočasně, od dalšího studia odrazovat. Je totiž nepochybně vyšší pravděpodobnost, že navazující magisterské studium dokončí, právě díky tomu, že byl schopen bakalářské studium absolvovat, byť ho případně studoval i delší dobu. Pokud se však tento předpoklad nenaplní již během standardní doby studia, nastupuje stejně jako u dalších studentů dalšího studia regulace v podobě poplatku za delší studium.

[19] Nejvyšší správní soud souhlasí s žalobcem, že existují pouze tři různé situace, které mohou nastat, a to 1) pokud absolvent bakalářského nebo magisterského programu studuje v dalším nenavazujícím programu, pak hradí poplatek za další studium; 2) pokud absolvent bakalářského programu studuje v navazujícím magisterském studiu, pak nehradí žádný poplatek; 3) pokud absolvent studuje v jakémkoliv dalším studiu a současně celková doba tohoto studia přesáhla standardní dobu, pak platí poplatek za delší studium.

[20] Závěr, ke kterému nyní dospěl Nejvyšší správní soud, nelze vyvrátit ani poukazem na novelu zákona o vysokých školách. Ze znění novelizovaného ustanovení nelze usuzovat na to, jak se mělo vykládat dané ustanovení před jeho novelizací. Ani z důvodové zprávy k této novele navíc nelze seznat, že by se zákonodárce domníval, že se doposud na studenty navazujícího studia neměl vztahovat § 58 odst. 4 zákona o vysokých školách. Naopak pravidlo dané v tomto ustanovení, dle kterého se do rozhodné doby pro povinnost hradit poplatek za delší studium v dalším studiu nezapočítávala předchozí doba studií ukončených jinak než řádně, zařadil zákonodárce nově do § 58 odst. 3 novelizovaného zákona o vysokých školách, neboť kategorie dalšího studia byla z úpravy poplatkové povinnosti zcela vyjmuta.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[21] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud v souladu s § 110 odst. 1 s. ř. s. podanou kasační stížnost zamítl. O věci při tom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s., dle kterého o kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud zpravidla bez jednání.

[22] V dalším řízení je stěžovatelka vázaná právním názorem obou soudů.

[23] Stěžovatelka, která neměla v řízení úspěch, nemá ze zákona právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalobce měl ve věci plný úspěch, proto mu soud přiznal náhradu nákladů řízení proti stěžovatelce.

[24] Tyto náklady řízení jsou tvořeny náklady právního zastoupení. Zástupkyně žalobce v řízení o kasační stížnosti učinila jeden úkon právní služby, kterým je písemné podání ve věci samé (vyjádření ke kasační stížnosti) [§ 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)]. Za úkon právní služby náleží zástupkyni žalobce mimosmluvní odměna ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d) ve spojení s § 7 bodem 5. advokátního tarifu], která se zvyšuje o 300 Kč paušální náhrady hotových výdajů dle § 13 odst. 3 advokátního tarifu. Za jeden úkon právní služby proto náleží 3 400 Kč. Zástupkyně žalobce doložila osvědčení o registraci k dani z přidané hodnoty. K nákladům řízení se tedy přičítá daň z přidané hodnoty ve výši 21% z částky 3 400 Kč, tedy 714 Kč. Celková částka za řízení před Nejvyšším správním soudem činí 4 114 Kč. Nejvyšší správní soud nepřiznal zástupkyni žalobce náhradu nákladů řízení za úkon převzetí a přípravu zastoupení dle § 11 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu, jak ve vyjádření ke kasační stížnosti požadovala, jelikož tento úkon učinila již v řízení před krajským soudem. Tam jej také nárokovala a soud jí za něj přiznal náhradu nákladů. V řízení před kasačním soudem již přebírat věc nebylo nutné.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. června 2017

JUDr. Barbara Pořízková
předsedkyně senátu